

MASARYKOVA UNIVERZITA

Veřejný majetek

Majetek státu I

Východiska a právní úprava majetku státu

Východiska a právní úprava

- stát lze považovat za **vlastníka se „zvláštním posláním“**
 - naplňování tzv. sociální funkce vlastnictví a veřejného zájmu

- **historický posun** ve vnímání vlastnictví státu
 - enormní zvětšení majetku státu v 2. pol. 40 let. min. st.
 - zestátnění, konfiskace
 - později hierarchicky uspořádaná vlastnická soustava
 - privilegované socialistické státní vlastnictví
 - enormní zmenšení v 90. letech
 - privatizace, restituce
 - „zrovnoprávnění“ subjektů VP, ochrana VP

Východiska a právní úprava

☒ Článek 11

(1) Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.

☒ principiální rovnost vlastníků

☒ stát = plnohodnotný subjekt vlastnického práva, stejná práva a stejné povinnosti, ale...

☒ principiální rovnost nemůže setřít **určitá specifika**, zejména

☒ v předmětu vlastnictví

☒ v dalších (veřejnoprávních) omezeních

Východiska a právní úprava

- ☒ ...v předmětu vlastnictví
 - ☒ *(2) Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu...*

- ☒ ...v dalších (veřejnoprávních) omezeních
 - ☒ stát jako účastník majetkoprávních vztahů se zásadně řídí obecnými ustanoveními občanského zákoníku
 - ☒ pokud zvláštní právní předpis nestanoví něco jiného
 - ☒ pokud to nevylučuje povaha státu
 - ☒ větší „přísnost na sebe sama“ a předvídatelnost
 - ☒ X role spoluvlastníka

Východiska a právní úprava

- ❏ pokud zvláštní právní předpis nestanoví něco jiného...
- ❏ *(obecný rámec)*
 - ❏ zákon **č. 219/2000 Sb.**, o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
 - ❏ vyhláška **č. 62/2001 Sb.**, o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu
- ❏ *(další zvláštní úprava)*
 - ❏ zákon **č. 218/2000 Sb.**, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

Východiska a právní úprava

- ❏ *(další zvláštní úprava)*
 - ❏ zákon o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů
 - ❏ daňové zákony
 - ❏ zákon o veřejných zakázkách
 - ❏ zákon o koncesních smlouvách
 - ❏ zákon o účetnictví
 - ❏ v omezené míře zákon o vlastnictví bytů

Východiska a právní úprava

☒ § 6

- ☒ *Pokud stát vystupuje jako účastník právních vztahů, je právnickou osobou.*

☒ § 8 Majetek státu

- ☒ *(1) Majetek státu ... využívá stát zejména*
 - ☒ *a) k plnění svých funkcí anebo v souvislosti s plněním těchto funkcí,*
 - ☒ *b) k zajišťování veřejně prospěšných činností anebo pro účely podnikání.*

Východiska a právní úprava

- ❏ nejde pouze o vlastnické právo, ale také o **jiná majetková práva**
- ❏ majetková práva obecně tvoří *velkou a mimořádně rozmanitou skupinu práv*
 - ❏ různá povaha a obsah
 - ❏ úplný výčet není možný
- ❏ *z majetkových práv státu lze uvést zejména*
 - ❏ pohledávky na poplatcích (místních) a pokutách,
 - ❏ pohledávky z titulu práva na peněžité plnění nebo nepeněžité plnění z uzavřených smluv,

Východiska a právní úprava

- ❖ pohledávky z titulu
 - ❖ náhrady škody a
 - ❖ bezdůvodného obohacení,
- ❖ práva plynoucí státu z majetkové účasti v obchodních společnostech
 - ❖ např. právo na dividendu, právo na vypořádací podíl nebo právo na podíl na likvidačním zůstatku,
- ❖ pohledávky a jiná majetková práva, která na stát přešla zákonem, na základě zákona, děděním, rozhodnutím příslušného orgánu,...
- ❖ práva vyplývající z průmyslového nebo duševního vlastnictví
 - ❖ práva k patentům, vzorům, know-how apod.

Vymezení majetku státu

- ❏ důležitá ekonomická, resp. *sociálně ekonomická kategorie*
- ❏ **součásti**
 - ❏ žádný obecný výčet
 - ❏ principiálně tedy jakýkoli majetek
 - ❏ mohou mít a nemusí
 - ❏ současně ale k plnění funkcí a úkolů určitý „hraniční“ rozsah a kvalitu
- ❏ pojem majetek – posun s NOZ
- ❏ majetek **hmotný** a **nehmotný** (a jiná třídění)
- ❏ současně také nelze oddělit **závazky** státu vznikající z jeho činnosti

 Vykonavatelé vlastnického práva
a jiných majetkových práv státu

Výkon VP a jiných maj. práv státu

- ❏ *stát = subjekt svého druhu*
 - ❏ způsobilý svým jménem jednat v právních vztazích (a především ve vztazích majetkoprávních), ale především...
- ❏ **zprostředkovaný** výkon práv určitými „subjekty“ (vykonavateli)
 - ❏ organizačně
 - ❏ právně
- ❏ od 1. 1. 2001 (zákon o majetku státu)
 - ❏ **organizační složky**
 - ❏ **státní organizace**

Organizační složky

- ❏ novinka (ZMS), „přeměna“ rozpočtových organizací
- ❏ **povaha**
 - ❏ *nemají právní subjektivitu* (organizační „vnitřní“ útvary)
 - ❏ nemohou vlastnit („příslušnost hospodaření s majetkem“)
 - ❏ avšak reálně vystupují v právních vztazích „jménem státu“
 - ❏ jejich jednání zakládá (mění, ruší) P a Po státu
- ❏ **typy organizačních složek**
 - ❏ zákonem vyjmenované
 - ❏ (zákonem označené)
 - ❏ zřízené ministerstvem

Organizační složky

☒ okruhy majetkoprávních vztahů

- ☒ klasické „vnější“ (smlouva)
- ☒ specifické „vnější“ (smlouva)
- ☒ specifické „vnitřní“ (zápis)

☒ další charakteristika

- ☒ v zásadě jsou účetními jednotkami
- ☒ působnost nebo předmět činnosti zásadně neorientuje OS na podnikání
- ☒ mají svůj název, sídlo a v čele vedoucího
- ☒ financování upravují zejména RP

Organizační složky

☒ zřízení

- ☒ opatřením zřizovatele + zřizovací listina
- ☒ povinnost svěřit OS majetek státu pro plnění jejích úkolů
- ☒ předchozí souhlas MF
- ☒ zrušení opatřením nebo uplynutím doby

☒ jednání jménem státu

- ☒ zvláštní úprava (nikoli obecná)
- ☒ vedoucí OS
- ☒ pověřený vedoucí zaměstnanec
- ☒ zaměstnanci dle vnitřního předpisu

Státní organizace

☒ charakteristika

- ☒ právní subjekt
- ☒ „tradiční“ nezpůsobilost vlastnit
 - ☒ majetek nabývá pro stát
 - ☒ hospodaří a nakládá s majetkem státu
 - ☒ na základě „příslušnosti hospodařit“ (nikoli práva)
- ☒ má však závazky = **zjevná asymetrie**
 - ☒ závazky uspokojuje z majetku státu, ke kterému nemá žádné právo...
- ☒ *jde ještě o právnickou osobu?*
- ☒ „přechodnost“ kategorie SO

Státní organizace

☒ okruhy majetkoprávních vztahů

- ☒ klasické „vnější“ (smlouva)
- ☒ specifické „vnější“ (smlouva)
- ☒ specifické „vnitřní“ (smlouva)

☒ jednání svým jménem

- ☒ vlastním jménem a na svoji odpovědnost
- ☒ statutární orgán (zákon, z. listina)
- ☒ a dále dle obecné úpravy
 - ☒ zaměstnanci (za určitých okolností)
 - ☒ zmocněnci

Státní organizace - druhy

❏ státní příspěvková organizace

- ❏ PO napojená na státní rozpočet finančními vztahy
 - ❏ zejména příspěvkem nebo odvodem
- ❏ upravena ZMS a RP
- ❏ hlavní činnost nevýdělečného charakteru
- ❏ v teorii kategorie *samostatného „veřejného ústavu“*
 - ❏ souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž disponuje subjekt veřejné správy za účelem trvalé služby zvláštnímu veřejnému účelu
 - ❏ určité zařízení poskytující služby ve veřejném zájmu
- ❏ zřízení jen v případech a za podmínek stanovených právním předpisem

Státní organizace - druhy

☒ státní podnik

☒ nejednotný režim

☒ zejména ale zákon č. 77/1997 Sb. o státním podniku

☒ *PO provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost*

☒ v teorii kategorie „veřejného podniku v nejužším smyslu“

☒ (podnikání ve veřejném zájmu)

☒ zvláštní kategorie „určeného majetku“ SP

☒ založení

☒ zakládací listina ministerstvem + souhlas vlády

Státní organizace - druhy

☒ jiné státní organizace – státní fond

- ☒ PO hospodařící s peněžními prostředky státu pro zvlášť stanovené úkoly
 - ☒ např. dotace či návratná finanční pomoc
- ☒ zpravidla přísná účelovost
- ☒ upravené RP
- ☒ zřizované zákonem
- ☒ v teorii kategorie „*veřejného fondu*“

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

- ❏ *obecná zásada* = ve věcech týkajících se majetku státu vystupuje příslušná OS nebo SO **také v procesněprávních vztazích**
 - ❏ ALE tam, kde to stanoví zákon, vystupuje (může vystupovat) také Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
 - ❏ *zákon č. 201/2002 Sb.*

- ❏ Úřad = zejména instituce hájící *veřejný zájem na kvalitní právní ochraně majetku státu*
- ❏ státní orgán svého druhu (nevrchnostenský)
- ❏ **organizační složka**
 - ❏ název? (Úřad pro „zastupování“ státu...)

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

☒ úkoly

- ☒ 1) jedná v řízení před soudy, rozhodčími, správními a jinými orgány
- ☒ 2) zpracovává právní stanoviska
- ☒ 3) plní další úkoly na základě zákona/prováděcího předpisu

☒ jednání v řízení

- ☒ výlučné (obligatorní) jednání
- ☒ dohodnuté jednání
- ☒ vedlejší účastenství
- ☒ přímá účast v řízení

Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

❏ **právní stanoviska**

- ❏ na žádost pro OS a SO
- ❏ odůvodňuje-li to *zásadní význam nebo složitost věci*

❏ další úkoly

❏ **hospodaření s majetkem státu**

- ❏ „běžné hospodaření“ (provozní majetek a majetek, který na Úřad přešel na základě některých zákonů)
- ❏ „prozatímní hospodaření“ (tzv. bezprizorný majetek)

❏ **zastupování obcí**

- ❏ odborná pomoc (jen) při vedení vybraných sporů

Vykonavatelé VP a jiných maj. práv státu

- ❏ (jako v případě dřívější úpravy) nadále platí, že jediným („komplexním“) vlastníkem hmotného majetku státu je stát sám

- ❏ **perspektiva právní úpravy „vykonavatelů“?**
 - ❏ mimo organizačních složek zjevná potřeba komplexní úpravy nových veřejnoprávních PO, která by odstraňovala současné nedostatky
 - ❏ („veřejné právnické osoby“)
 - ❏ jak pro „veřejný ústav“, tak pro „veřejný podnik“